

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по ценовнику. Ако се више од три пута увршћују, рачунају се јефтине.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу на уредништво „Српског Кола народног листа“. Рукописи се не враћају.

Народе!

Догађаји, који се данас одигравају у хапсбуршкој монархији, од великог су значаја и од необичне важности. Дуалистичко устројство ове монархије, основано на превласти једних, а потиштености других народа и класа, љуља се у својим темељима, а читава монархија стоји на прагу великога унутрашњег прелома, који иде за тим, да њезино устројство постави на сасвим нове основе. Слобода народа и права најширих слојева пука: то су мисли водиле овога снажног покрета, а очито је и несумњиво, да ће сваки народ и разред само у оној мјери убирати плодове тога покрета, у којој буде учествовао у њем својом снагом, својом свијешћу и мудрошћу.

Наша је дакле отаџбина позвана такођер, да у овом важном часу обиљежи своје становиште и да изнесе своје захтјеве, ако жели не само да сачува свој данашњи државноправни положај, већ ако хоће да своја народна и државна права што више учврсти и прошири, како то захтијева њен позив у нашој народној цјелини.

Овој дужности и потреби може она само онда достојно да одговори, ако се постави на становиште својих сопствених интереса, који јој забрањују да служи циљевима туђинске политике. Према томе мора она да прихвати као своје: начело народног самоодређења и равноправности свих народа, а зато не смије остати играчка у рукама туђих фактора, већ мора бити противна данашњем државном склопу монархије, који је створио читав низ потлачених народа и класа, а који својом тежином нарочито притискује нашу домовину Хрватску, Славонију и Далмацију. Против тога стања у монархији дижу се и други народи и класе, који нису у оваквом потиштенем положају као ми, а како да то не учини наш хрватски и српски народ, који баш оваквом склопу монархије има да захвали, што је његов устав још и данас празна ријеч, те што још и данас живи у потпуним апсолутистичким одношајима и приликама.

Устајући против овог државног склопа, мораће дакле наша отаџбина да тражи и уставне слободе, које имају да буду засноване на начелу једнакости и равноправности. А с тиме у свези мораће да прихвати и борбу најширих слојева пука за људска и грађанска права у потпуном опсегу и на најширој подлози.

Овакво схватање народне политике једино може довести и до правилног и коначног ријешења несретног хрватско-српског спора, а тек ова три услова: право народног самоодређења, права најширих слојева пука, и ријешење српско-хрватског спора могу да зајамче правилан развитак нашег народног живота и да створе нашој отаџбини љепшу будућност.

Ови назови намећу се неодољивом нуждом сваком патриоти и мисаоном човјеку. Природно је зато, што су с ових темељних назора пошли и они представници хрватског и српског народа, који су створили ријечку и задарску одлуку. Природно је и то, што су на основу тих одлука већ данас постигнути велики стварни успјеси: закључком далм. сабора за свеопће, једнако, изравно и тајно право гласа и закључком о равноправности Хрвата и Срба, којим је ударен основ заједничком и јединственом раду Хрвата и Срба у свима питањима наше народне политике.

Док ове мисли истичемо за подлогу нашег рада, износимо своје дубоко увјерење, да су уставна права темељи људске слободе и правног поретка у држави, а потоме и предувјет не само политичкој слободи народа, већ и његовом привредном развоју и просвјетном напретку. Зато борба за уставна права и слободе у правцу напреднијих мисли и праве демократије сматрамо првим и најпречим нашим народним задатком. Само таква борба, окончана успјехом, може да створи бедеме, иза којих би се успјешно могла да води и борба за нашу народну и државну самосталност као и за праведно уређење нашег унутрашњег друштвеног живота и устројства.

Оправданост овог нашег погледа оснива се не само на опће признатим начелима, која су већ дошла до побједе код свију просвијећених народа, већ је у наше доба потврђује и јуначка борба братског народа руског, који је сву своју снагу уложио, да свој јавни живот положи на темеље слободе и уставности.

Ну, оправданост тога погледа извири за нас у првом реду и најјаче из наших рођених прилика.

Кад је било на дневном реду питање о коначном уређењу нашег државно-правног положаја у монархији, наметнут нам је био на тражан изборни ред, угушена је била свака изборна слобода, а само из сабора, који је овако скрпљен, могао се за Хрватску да створи онако скучен државноправни положај, какав је зајамчен нагодбом од 1868. г. Гушење уставних слобода једини је узрок, што се ни овако скучен државноправни положај није могао да одржи у својој потпуној чистоти, јер наш народ, спутан и везан, није могао да развије снаге, која је била потребна за заштиту стечених и за стицање нових државних права. Несташица уставних слобода тумачи нам међутим и то, што је наша отаџбина у привредном погледу коначно дошла на руб пропасти, јер, у првом реду није имала снаге, да утјече на ток државне привредне политике, а у другом реду у народу, политички потлаченом, није се могла да развије личност, а према томе ни смисао за личну самопомоћ, без које се не може ни замислити господарски развој и напредак. Тврдимо пак, да је и немили српско-хрватски спор само за то могао да добије онако оштре облике, какви су се јављали у досадашњем братоубилачком рату, што народна воља, воља широких слојева пука, није могла доћи до израза у нашем законодавном тијелу и у опће у нашем јавном животу. Док је народна воља у нас овако потиштена била, туђинским је струјама било отворено и слободно поље, да размахну свој уплив над судбином хрватског и српског народа, и да стварају непрестане трзавице и сукобе, који су не само слабили нашу отпорну снагу, већ су скоро ставили у питање и саму нашу народну будућност. Црна слика наших несносних уставних одношаја и прилика узроком је томе, што и наша посестрима Далмација, која је у најновије вријеме онако високо подигла стијег здраве народне политике, одвраћа од нас своје лице, стављајући као први и једини увјет за сједињење с Хрватском зајамчење уставних права и слобода.

Из свега се овога види, да нам борба за уставност и грађанска права највише мора лезати на срцу, ако хоћемо да створимо услове

за наш политички, привредни, просвјетни и друштвени напредак, ако хоћемо да наша ријеч и у данашњој тешкој кризи буде од одсудног значаја и дубље вриједности. У овој великој борби испријечила се као главна и највећа запрека она странка, која се назива „народном“ и која је угушивањем уставних права и слобода, да сачува своју власт, спрјечавала уједно народну снагу у отпору против туђинских навала на наша народна и државна права. Зато борба за уставна права мора природно бити наперена против „народне странке“, која је створила и која подржава наше несносне управне и уставне прилике, као и против свију њених отворених и скривених савезника и помагача.

Ово је увјерење оних родољуба хрватских и српских, који на догледу очајног нашег положаја хоће да политику изјава, здравица и кићених фразе замијене с политиком дјела, која ће нас извести из досадашњег врзиног кола на пут реалних политичких успјеха. Зато су се и удружиле, задржавајући своје страначке програме, све народне хрватске и српске странке и то: хрватска странка права, хрватска напредна странка, српска народна самостална странка, српска народна радикална странка и социјално-демократска странка. А уз њих пристадоше и они здрави опозициони живљи, који додуше не припадају ни једној политичкој странци, али су приправни да раде на темељу ових начела и мисли. А удружише се у једну чврсту везу са задатком, да нашу отаџбину Хрватску сједињеним силама и уз потпору свега хрватског и српског друштва изведу из досадашњих несносних и убитачних одношаја. Прва им се прилика за то пружа код настајних избора за сабор краљевине Далмације, Хрватске и Славоније, у које ће изборе ући заједно и сложено с овим програмом:

1.) Коалирана опозиција радиће на томе: да се узаконе установе, које осигуравају права грађана и личну слободу као: а) опће, изравно, једнако и тајно право гласа са заступством мањина, гласање по опћинама и праведна подјела изборних котара, б) потпуна слобода збора и договора, в) потпуна слобода штампе, г) порота и слобода и независност судства, д) слобода савјести и равноправност народности и вјероисповијести, е) заштита светиње кућнега прага, тајне писама и забрана сваке, било у којем му драго погледу, употребе патентских и наредбених одредаба из апсолутизма, ж) увођење управнога судишта као заштите против самовоље управнога чиновништва.

2.) Мимо те основне установе радиће на томе да се на принцип потпуне аутономије постави управа опћина, котара и жупанија и

да се опћине ослободе терета пренесена дјелокруга т. ј. посала, што их опћински органи врше у интересу државне власти.

3.) У питањима привреде радиће на томе, да се свима силама поради на заустављању господарственога пропадања у отаџбини, у првом реду да се посебним законом заштити сељачки посјед, да се праведније разрежу порези на земљу, као, да се уведе прогресивни порез на иметак и заслугу, — да се ослободе од пореза сва она ситна имања и приходи, који су пријеко потребни за издржавање породице, — да се законом одреди најмањи дио сељачкога посједа, који је потребан за живљење и тај дио да се заштити за вјечита времена од егзекуције и добровољне продаје, да се промјеном насљеднога права спријечи комадање сељачкога посједа, — да се уклоне узроци исељавању народном, да се народ сачува од лихварства (кајишарства), а држава да се постара, да сиромашан народ у часу потребе добије сходне зараде, — да се већа важност полагаже на подизање наше земљорадње, у приморским крајевима поморства, занатлијства и трговине и да се према садашњем државноправном стању из заједничких прихода сразмјерна свота одређује на инвестиције у Хрватској и Славонији.

4.) Радиће на томе и тражиће, да се у корист занатлијских и индустријских радника, пропалих земљорадника и надничара створи радничко заштитно законодавство, које да их штити у здрављу и животу.

5.) Радиће на томе, да се на што широј

и јачој подлози заведу установе, које ће бити врсне, да подигну праву народну просвјету и друштвеност, као што ће потпомагати и сваки смишљен рад у томе правцу.

6.) Коалирана опозиција настојаће, да се уклони досадашњи несразмјер у плаћању виших и нижих чиновника као и на том, да се према потребама данашњег времена и важности учитељског staleжа осигура материјално стање учитељског staleжа из државних прихода.

7.) Коалирана опозиција тражиће и радиће, да се отклоне повреде, које су нанесене нашој законом зајамченој државној самосталности, као што ће радити и око проширења ове самосталности промјеном нагодбе, а нарочито ће радити и тежити за финансијском самосталношћу и господарском независношћу Хрватске.

8.) Коалирана опозиција, водећи рачуна о великим народним идеалима, па одговарајући народној тежњи за народним уједињењем, свесрдно прихваћа са стране браће наше у Далмацији потакнуто питање сједињења Далмације с Хрватском. За повољно ријешење тога питања заложити се коалирана опозиција свима силама, а поступаће солидарно и споразумно с браћом у Далмацији.

9.) Увјерење, да народу нашем хрватскога и српскога имена нема љепше будућности, а ни самога народнога опстанка без заједничкога и солидарнога рада обају дијелова народних, имаде да се одстрани свака и најмања запрека томе раду зајамчењем равноправности и слободу српског народа.

Народе!

Коалирана опозиција бориће се на изборима сједињеним силама за овај програм. А излазећи с њим пред народ, нада се она поуздано, да ће народ овај њен програм одобрити, њене циљеве схватити, те је у изборној борби и подупријети. У самом пак сабору ко-

алирана ће опозиција заступати свој програм одлучно и неустрашиво у потпуном увјерењу, да ће се тако створити могућност, да народ још с већим изгледом на успјех настави своју борбу за потпуну слободу и независност.

Средишњи одбор коалиране хрватске и српске опозиције:

За хрватску странку права:

Грга Тушкан, Др. Аугуст Харамбашић, Стјепан Загорац

За хрватску напредну странку:

Др. Иван Лорковић, Јосип Пасарић

За српску народну самосталну странку:

Др. Богдан Медаковић, Светозар Прибићевић

За српску народну радикалну странку:

Др. Никола Ђурђевић, Јован Јовановић

За социјално-демократску странку:

Витомир Кораћ, Вилим Букшег

Изван странака:

Др. Франко Поточњак

Напомена. Ово је проглас који здружене праве народне хрватске и српске странке шаљу народу. Ми ћемо у броју, који је на реду, опширно растумачити овај проглас.

Уредништво „Српског Кола“.

Дужницима „Српског Кола“.

Познато је нашим дужницима, колико „Српско Коло“ има на дугу, преко **3000 круна**, а читали су и у листу, да смо на све могуће начине опомињали немарне платише да подмире свој дуг, но то све није помогло. Сада ћемо у поједина мјеста писати једном човјеку, претплатнику, и у писму му навести све дужнике и колико је који дужан, па онда нека он покупи од њих дуг и нама пошље. Који и тада не плате дуга, обуставићемо им лист, штампати у „Српском Колу“ њихова имена и колико су дужни, па нека се чита широм свијета, који су све закинули „Српско Коло“, свој народни лист. Осим тога ћемо морати предузети друге кораке, да дођемо до новца за лист. Кома је дакле стало до образа и ко је пријатељ „Српског Кола“, тај не ће пустити да до свега тога дође, него ће као прави човјек послати ту маленкост, коју дугује, а које за лист све скупа износе 3000 К.

Уредништво и управа „Српског Кола“.

Српска повјест.

25.

Први устанак у Србији од 1804—1813 год.

Борба са султаном.

Кад Срби добише дахијске главе, мислио је Бећир-паша, да ће се они разићи кућама и остати она стара раја. Али Срби окушаше што је слобода, па се не хтједоше разићи и разоружати без погодбе, по којој ће се Србима дати већа права и уредити да се стара времена не узмогну повратити.

Султан није хтио пристати на оно, што су Срби тражили, већ нареди да војска његова удари на Србију. Војску је водио Хафис-паша нишки. Понио је собом сву силу конопаца (ужета) да веже српско робље, капица, да их да Србима мјесто калпака и кеба (ножића) да их да Србима мјесто сабаља. Али на Иванковцу испријече се преда њ са шаком Срба Петар Добрњац и Миленко Стојковић те му страшно проријече војску. У то стигне у помоћ и Кара-

ђорђе те се натисне за Хафис-пашом, који буде рањен, а војска му умакне безобзирце. Хафис-паша умре од јада.

Да освети своју срамоту, нареди султан да двије војске ударе на Србију, једна од Ниша с југа под Ибрахим-пашом, друга из Босне са запада под Бећир-пашом.

То је било 1806. године. Прво ударе Бошњаци, али не сви заједно, већ у више одјељења. Одјељење под Мехмед Капетаном потуче страшно на салашком пољу Стојан Чупић, велики јунак, прозван Змај од Ноћаја. Каже се у народној пјесми:

Од како је гавран поцрнио

Није гуја змију дочекала

Како Чупић Мехмед Капенана...

Друго одјељење од тридесет хиљада момака под водством јуначког Кулин капетана дочека Карађорђе на мишарском пољу. Срба је било само осам хиљада. Турци су насрнули као слијепи на Србе. Срби су их ледени као стијене чекали да дођу на пушкет, опалили онда трипут из пушака извукли јатагане и јурнули на њих као махнити. Заметнула се крвава сјеча. Усред највећег покоља удари с бока на Турке славни мегданџија поп Лука Лазаревић са двије хиљаде коњаника. Турци се престраве и нагну бјежати. Сад је тек настао покољ. Цвијет босанских бегова изгуби главе у овом боју. Погинуо је серашћер Кулин-капетан, Синан-паша гораждски, стари Мехмед-капетан са два сина, седам војвода и сијасет других ага и бегова. Силне Срби натјераше у Саву, друге су гонили до Дрине и подавили их у њој, остатак Турака, који су у неком бар реду узмицали дочека у планини Китогу поп Смиљанић и до краја смлати.

У исто вријеме били су се Турци и са Ибрахим-пашом. Срби су Турке дочекали на Делиграду под водством Стојковића, Добрњаца, Станоја Главаша и Младена Миловановића. Турака је било на четрдесет хиљада. Бојеви су трајали шест недјеља, а да се Турци не помакоше напријед. У то је стигао у помоћ и Карађорђе последије боја мишарског. Ибрахим се препане и понуди мир.

Срби пристану и пошаљу у Цариград посланике да уговоре мир. Али Турци су само завлачили Србе, јер су се бојали да би Русија помогла Србима. Кад се Русија зарати с Француском Турци ни да чују што од мира.

Кад Срби видјеше шта је ударе, да од Турака отму градове, које су још држали у Србији: Београд, Шабац и Ужице. Око Београда били су се дуги бојеви. Најзад у фебруару 1807. године отму Срби Београд, а исте године Шабац и Ужице. Тако је Србија (бео-

градски пашалук) 1807. године била посве очишћена од Турака.

1808. године нису се Срби борили с Турцима, већ су се бавили тим да земљу изнутра уреде, да уведу судове, школе, добру управу и тако даље. Читаве те године спремали су се Срби и за будуће бојеве.

У пролеће 1809. године науме Срби да ударе на Турке у друштву с Русима, који су се били заратили с Турском. Карађорђе скупи велику војску те један дио пошље под Симом Марковићем на Босну, други под Милојем Петровићем на Ниш а са трећим пође он преко Старе Србије у сусрет Црногорцима.

Прва је војска била сретна, народ се у Босни побунио и она кренула пут Сарајева. Војска под Карађорђем била је још сретнија. Карађорђе потуче страшно Турке на Суводолу, освоји град Сјеницу, састане се с црногорском војском и одсијече Босну и Херцеговину од Турске, затим ударе на Турке код града Новог Пазара и освоји га. Али у то стиже црни глас од Ниша.

Милоје је био никакав војсковођа, па је узмицао пред Турцима. Једини војвода ресавски Стеван Синђелић одупре се на Чегру код Каменице Турцима. Били су јачи од њега десет пута. Али он се бранио и бранио док му од 3000 момака више од половице не паде. Милоје га је мрзио па му није хтио помоћи. Кад се Стеван видје на невољи не хтједе бјегати, већ се борио до задње капи крви, па кад Турци провалише у шанчеве српске приђе Стеван баруту, пукне у њега и одлети у зрак и са Турцима и са Србима.

Таквом јуначком смрти погибе соко Синђелић, ком ће се име спомињати док је Србина. Од српских глава Турци узићу ту кулу прозвану: Беле-кула.

Иза погибије Стеванове Милоје све дубље узмицаше, а Турци се разлише по Србији. Карађорђе тужан мораде се вратити са славног похода а нареди то исто и Сими Марковићу. Карађорђе је имао много посла док је сузбио натраг Турке а од славног његова плана, да се сви Срби ослободе и сједине не би ништа. Да је Милоје био други човјек ослободила би се тада била Босна и Херцеговина и Стара Србија, а Црна Гора би се спојила с њима. Друкчије би Срби сад стајали.

Наши дописи.

Ивањски бок. (Дјела опћинског управитеља, биљешника Дукића). Послије оног дописа у броју 13. „Српског Кола“ превршила је мржња г. Дукића сваку мјеру. Да га боље прикажемо, ево још неколико његових дјела:

Јаков Драгосављевић из Црквеног бока понесе у Српску Штедионицу у Костајницу 80 К да плати свој дуг. На путу га сретне г. Дукић и рече му, да не прави трошка и да не дангуби, него нека њему да новац, и иде кући без бриге.

Послије неког времена, оде Јаков да дигне нови зајам, али се изненади, кад дознаде, да биљешник није платио онијех 80 К дуга, што му их је дао, него задржао. И зато Јаков не доби новог зајма. Оде до Дукића, и овај је гледао, да га лијепим ријечима отпрати опет кући без новаца. Кад није помогло, упути га на опћ. благајника, који му из благајнице исплати 80 К, и овај му привеза за душу, да не говори, јер би зло било и по њега као благајника, а по биљешника управитеља још горе.

Ево једне старије: прије 4 године раздијелише се задругари браћа Стојан, Миле и Јован Скроба. Прије диобе на годину дана дигоше овећи зајам од Чиновничке Штедионице у Петрињи. Они су зајам отплаћивали, а коначну отплату прије диобе од којих 200 К дадоше биљешнику Дукићу, да их пошље Штедионици. Крајем септембра о. г. стиже изненада судско повјеренство и заплијени браћи свиње и остале покретне ствари њихове, јер Дукић није платио никад онијех 200 К.

Ето тако ради г. Дукић. А колико осим овога има сиротиње, која је већ од прије неколико година по до данас дала биљешнику управитељу Дукићу новац, да им састави уговоре. Па до данас ни новаца ни уговора.

Да не би на кога другог пала одговорност за ово, ево наших имена.

Миле Ђорџић, Милан Поповић.

Народно здравље.

Лечење великог кашља.

Шта је велики кашаљ?

Велики кашаљ (хрипавац, дечји кашаљ, рикавац, кукурекавац, магарећи кашаљ) прилепчива је и кужна болест, који махом наилази на децу испод 10 година. Болест почиње с назебом (катаром) у грлу. Од прилике недељу дана затим јављају се дуги и јаки наступи кашља, при којима деца у лицу помодре и хрипљу, да се готово удаве. Болесник се у том наступу зацене, и завршава тиме, да дубоко удише, а том приликом риче или кукуриче. У кашљу избацује слуз, али се болесник може тако да надражи да почне и повраћати. Наступи узнемирују особито ноћу. Ако се болест лечи и на добро крене, онда после неког времена постају наступи све ређи и лакши, док се не изгубе. У неповољним случајевима — особито код слабуњаве деце — наступа и смрт, било од малаксалости, било од запаљења плућа, ако се не пази на болесника и болест не лечи.

Како се лечи?

Велики је кашаљ прилепчив, јер се кухне клице налазе у пљувачки, коју деца искашљу. Зато, ако које дете ухвати велики кашаљ, треба, ако је икако могуће, одвојити здраву децу. Најбоље би било послати здраву децу одмах каквом рођаку, (који нема деце) у друго место, (село) где нема те редње.

Ако ти је могуће и није лекар далеко, отиди до њега с дететом, само га добро утопли. Најбољи је лек за велики кашаљ чист ваздух (зрак) без прашине, без задаха. Зато се ова болест лети лечи лакше него зими. Зими смеју деца у великом кашљу излазити напоље, само ако су топло одевена, и ако је време благо. А чим јаче зазими, или ако је суснежица или магла, онда деца не смеју никако на поље, јер лако могу добити запаљење плућа и пропасти.

Соба, у којој је болесник, треба да је чиста, да нема никаква задаха. У соби треба често отворати врата и прозоре, да задах и смрад изађу, а свеж и чист ваздух уђе.

Не кади собе, јер то дражи још више на кашаљ. Чувај дете од назеба и не пуштај га зими на поље да врши нужду. Нека то чини у соби у какав суд, а после тога проветри собу. Дете нека не пљује по поду, но у какав суд. Мати, која негује дете, треба често у врућој води да пере руке сапуном. Одело де-тиње прокувај у цеђу.

Како се придржава дете и шта треба да пије?

Ова нам слика показује, како треба децу придржавати, када се у великом (магарећем)

кашљу зацену. Ако се дете мучи да избаци слузни пљуванак, треба покушати кажипрстом (кажипутом) да му из ждрела слуз извадимо. После таквог наступа треба деци дати да пију

млеко или ровито јаје или чорбе. Деци што више треба давати топла млека да пију, а добро је да им куваш и цвет од липе или од зове (зовике) или од титрице (камилн-теј). Чешће храни децу која имају велики кашаљ.

Шта се збива у нас и у свијету.

Расправа законске основе о уређењу вјерских односа у Хрватској и Славонији била је у сабору у Загребу 29. новембра (12. децембра). Законска основа примљена је од већине сабора и сад треба још потврду краљеву, да постане законом.

Ова основа, која ће ускоро постати закон, не може задовољити српски народ, јер није извела потпуне равноправности православне вјере и других саримокатоличком. О њој ћемо ми још опширније говорити и растумачити нашем свијету, шта она одређује. Главно је у њој то, да од сад по закону сва дјеца морају бити вјере очеве. Уговором се може одредити, да дјеца сва или поједина могу бити и вјере материне. То је једно, а друго је да ће се и иновјерац моћи покопати у гробљу друге вјере.

То је главно у овој основи. У саборској расправи говорио је у име српско-православних владика и патријарха владика горњокарловачки Михаило Грујић. Он је тражио да се у закон овај унесе да се наша црква зове, као што јој то припада, *српско-православна црква*, а не као досад грчко-источна. И шта мислите? Владина странка устала је сва против њега, а у тој владиној странци има близу 30 Срба владиноваца, а сви су они гласали против владике. И тако ће се у законима наша црква звати и даље грчко-источна, како су јој дали име онда, кад су је прогонили. Је л' те да је то жалосно. Али тако мора бити, кад таке људе бира народ српски у сабор да га они заступају. Зато таке посланике можемо звати *грчко-источњацима*, а не *Србима*.

Али о томе ћемо још опширно говорити.

Прорачунска расправа у загребачком сабору свршена је у уторак. Расправљен је земаљски прорачун за г. 1906. Говорило и са стране владине и њезине већине у сабору, као и са стране опозиције. На жалост, у овој и овакој прилици, кад би у сабору требало живо претрести све оно, што се у земљи збива и догађа, све оно, што народ притискује и дави, ђаскало се по старом обичају. И влада и Франкови људи, тобоже опозиционалци, највећма су нападали оне људе, који су на Ријеци и у Задру донијели одлуке и рекли, да српски и хрватски народ не стоји више уз Беч против Маџара, јер се из Беча не нада никакву добру. Ето, о том су говорили и то су нападали.

Њихове нападаје одлучно су сузбили заступници: Грга Тушкан, д-р Харамбашић, д-р Винковић и Стјепан Загорац. Кад су прва тројица оштро у сабору напали Беч и државу, хтјела је маџаронска већина да их преда суду, али су ипак одустали од тога. Заступ-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Уници народни у сабору могу говорити што год хоће и нико им не може за то ништа, јер им то даје право и закон о имунитету (неповредљивости). Маџарони су хтјели оборити и овај закон, али су се тргли натраг, и ако су само ово право и закон пољуљали.

О томе ће бити још говора у сабору, кад се опет састане по Божићу (15. јануара), па ћемо рећи онда коју више.

У Угарској се састаје сабор 6. (19.) дец. па ће се одмах одгодити. Да ли ће доћи до помирења између Беча и Пеште, не зна се. Борба траје и даље. Ерзапрезривисте већ су позване у војску, јер није било ове године асентације.

Доктор Оскар Ниш, посланик владине странке у загребачком сабору, држао је 1. децембра говор, у ком је рекао да народ у нашој земљи не живи зло.

Евала изборницима, који оваквог изабраше. Нека га питају, шта је говорио у сабору.

Избори у Црној Гори обављени су у највећем реду и посве слободно. Изабран је 61 посланик. Има међу њима и 4—5 Срба муслиманске вјере.

У Русији никако да се уведе ред. Народ не вјерује да ће влада учинити што је обећала, па се непрестано буну. Буне се на много мјеста и војници: траже скраћење службе у војсци и бољу храну. У Севастопољу побунила се момчад са ратних лађа. Између чета цару вјерних и бунтовника дошло је до крвавог сукоба. Бунтовници су свладани, вођа им Шмит ухапшен и објешен. Било је мртвих и рањених на 2000 а оштећене су из топова и четири бунтовничке ратне лађе. Ратари се опет буне, што имају мало земље; од сваких 100 јутара (рали) само 30 имају ратари, а остало држава, цркве и племићи. Цар је опростио ратарима неких 6 милијарда (6 хиљада милијуна) круна, што би их још морали платити држави за земље, које су ратарима још 1863. дане у закуп, а ратари су их отплаћивали у годишњим оброцима од неких 254 милијуна круна. То отплаћивање требало је још 26 година трајати, али цар је то ратарима опростио.

Кад ће у Русији доћи до мира и реда, још се не зна. Ето какво зло држави чине владе, које силом хоће да народу зачепе уста. Најзад и народу преври, па дође ето до свачег.

Турска је пристала, да се у Маћедонији постави комисија европских хришћанских држава, која ће надгледати све пореске послове и старати се да тако олакша живот хришћанској раји. Због тога су велике државе европске наредиле, да се њихове ратне лађе враће из турских морских вода, камо су биле отишле, да присиле Турску на попуштање.

Војска у Чешној. Јавили смо, како у Аустрији народ листом тражи, да се сваком даде право гласа за изборе саборске. Особито је народ чешки најжешће стао тражити то право, држати свуда скупштине и приређивати демонстрације (обилажење градом у великим рпама). Влада је зато наредила да у Чешку

отиће још 5 регимената пјешака и 2 регименте коњаника, ако би тобоже дошло до какве буне.

Али народ чешки не да се овим устрашити, већ и даље опомиње владу, да одржи своје обећање и даде сваком право гласа.

Различне вијести.

Скупио 100 претплатника. Госп. Коста Мајкић скупио је у Бањој Луци 100 претплатника за „Српско Коло“ међу тамошњом народном господом. Ове примјерке дијелиће он онда школској (сеоској) дјечи, која ће их читати својим старијима. Лијепо је то и хвале вриједно и за г. Мајкића и за честите Бањалучане, на чему им управа „Српског Кола“ лијепо захваљује, надајући се, да ће овако поради и остала народна господа босанска у појединим мјестима. Идемо да видимо!

Српска земљорадничка (ратарска) задруга за „Српско Коло“. Српска земљорадничка (ратарска) задруга у Великој Дапчевици послала је управи „Српског Кола“ К 18 као скупљену претплату за 15 претплатника на по године. Овако би требале да раде све наше задруге, гдје их год има, па да својим члановима, а и осталим сељанима препоручују „Српско Коло“ и да се претплаћују на њ. Српска земљорадничка (ратарска) задруга у Великој Дапчевици добро зна, како „Српско Коло“ поучава Србина ратара, па се према томе и заузима за народни лист „Српско Коло“.

Патријарх наш Георгије Бранковић слави на св. Николу педесет година од како је ступио у свештенички чин. Том приликом даће, како се чује, 20.000 К за проповједнички Фонд.

Како се у Великом Бечкереку србује. И у Великом Бечкереку испропадале, изгубише се Срби варошани, господа. Нестаде их као и у многим другим местима, где смо неспособни, већином зевајући, жмирећи или терајући кера, од дошљака прегажени. Обично се и ратари угледају у рђав пример варошана, који их за собом повлаче и упропашћују и тако се и по онима селима изгубисмо, око којих нам варошани испропадоше.

Али у Великом Бечкереку одржи се, хвала Богу, језгро ратара, који из дана у дан и напредују, а недавно, при изборима за варошко представништво — као што смо читали — победише Срби у Бечкереку, изабраше већину а све без велике ларме и галаме. Тако ће управа Бечкерек — после дугог застоја и после велике чаме — хвала Богу опет у српске руке доћи.

Ми смо уверени, да Срби у Бечкереку неће на томе застаги, већ да ће знати и разумети, како се сад продужити мора, па да се Српство у свему узмогне у Бечкеречане угледати и од њих се поучити, како се србује.

Нова српска земљорадничка (ратарска) задруга. Основана је и одлуком Краљевског Судбеног Стола Беловарског од 4. новембра о. г. потврђена Српска земљорад

ничка задруга у Грубишномпољу (удружење са неограниченом одговорношћу).

Славонија (без Срема) броји сада са српском земљорадничком задругом у Грубишномпољу 32 српске земљорадничке задруге.

Ето какви смо.

„Привредник“ доноси у своје 22. броју од ове године ову вијест: „Овде у Загребу излази народни лист „Српско Коло“. Цена је томе листу 2 круне 40 потура годишње или 20 потура месечно, па опет има света, који — као што из позива и опомена „Српског Кола“ видимо — тај лист прима а не плаћа га, већ остаје дужан, закида издавача.

Може ли бити веће срамоте за такове читатеље народнога листа?

И ми се још тужимо, да су нам ови и они непријатељи или душмани криви, а најкривљи смо ми сами свему нашем злу, јер са нашег немара, безобзирности наше према себи самима, рамље и запиње све наше што нам не ваља, а код нас много штошта не ваља, јер много нас не ваља“.

Ово је „Привредник“ писао, док још није изишао 22. број нашег листа, у ком се на челу листа износи, како нам немарни дужници дугују преко **3000 круна** за претплату. Да је „Привредник“ за ово прије знао, како би тек морао покудити све оне немарне платише и дужнике, који својим таким поступком могу да упропасте и униште „Српско Коло“, народни лист, који је досад Србима ратарима у многим погледу очи отворио и од користи био.

Који ово буду читали, а знају да су скривили „Српском Колу“, нека часа не почасе, него нека шаљу свој дуг и тако поправе погрјешку, коју су досад учинили.

Грјехота је и мрава погазити, вели српска пословица. А каква би тек била грјехота упропастити народни лист, који је од користи народу и на добро га упућује. А ту грјехоту сви они чине, који примају лист, а не плаћају га, него пуштају, да се лист уваљује у све већи дуг, док тако не би на једном морао престати излазити. Сваком дакле стављамо на срце и поштење његово ово, па онда Бог му, а душа му. Ваљда ће се последице овога свега и они најнемарнији тргнути и казати: „Мора да је наше „Српско Коло“ у невољи, кад се овако и овлико јада. Ја нећу да будем међу онима, који му јаде задају, него ћу поштено платити што сам му дужан. То је право и поштено“. — Да видимо дакле, хоће ли бити икога, кога ће „Српско Коло“ морати огласити свему свијету, да му је остао дужан и да му је учинио неправду.

Нове књиге.

„Врач Погађач“, илустровани шаљиви календар за год. 1906. Година прва. Уредио *Стеван Бешевић-Петров*. Издање Зорке С. Л. Лазића, рођ. Милетић. Нови Сад. Цијена 50 потура (филира). Ко хоће да се насмије и забави, нека овај календар набави.

О Г Л А С.

Пошто је шума у порезној општини Вучјак, која лежи између парохије Чечавац и Боломача, у опсегу од по прилици 500 јутара већим дијелом исјечена и искрчена, пружа се красна прилика раднику сељаку да до самосталности и сигурне коре хљеба дође. На тих 500 јутара имало би се населити до 50 породица, па пошто шума није још посве исјечена, отпало би на сваку породицу око 2 јутра шуме и 8 јутара за поткућницу и ораће земље, која би се још дјеломично искрчити имала.

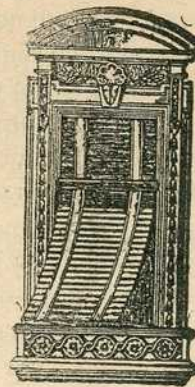
Осим горе наведеног, имаде у изгледу још око 800 јутара шуме, али колико ће на исту насељеника доћи, установиће се накнадно.

Они, који би на ову насеобину дошли, могли би своју куповнину отплатити тако, да би у тој шуми гориво дрво сјекли и у Пожегу довели, дочим би Српска Кредитна Задруга у Пожези дрва преузела и даље распачавала.

Пошто је у тој околици сам српски живаљ, за желити би било, што је и намјера продаваца, да се што више млађих снага јави, па у случају да се која породица и преко установљенога броја пријави, настојаће се, да се и оне повољно смјесте.

Понуде као и сва друга питања, ваља управити на Српску Кредитну Задругу у Пожези.

1654, 3—3

Фабрика
жалузија,
ролета,
дрвених
и жељезних
завојних
капака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

фабрикате

Ценовници бадава и франко.

604. 5—2